

Albanska associationer

Den makedoniska landsvägen blev allt krokigare och smalare. Utsliten asfalt förbyttes till guppig sandväg uppluckrad av regn och vanskötsel. Och när vi stannade för en kort paus låste vår chaufför av misstag ut oss allihop. Där stod jag med två universitetskolleger och mina 17 studenter i gassande sol och blickade upp mot bergspasset som skilde oss från närmaste civilisation.

I samma stund körde två franskgregraderade jeepar förbi. Vi stoppade dem, lånade en robust mejsel som fick fungera som nyckel, ropade "Vive la France" och nådde på kvällen fram till nästa destination: löggravar och bunkrar från slaget vid Monastir i november 1912 under första Balkankriget. Slaget utmynnade i en avgörande serbisk seger och i att det Osmanska imperiet tvingades retirera från nästan hela södra Balkan.

Följande dag avslutade vi vår åtta dagar långa studieresa genom västra Balkan i Albaniens huvudstad Tirana med lanseringen av en albansk översättning av mitt översiktsverk *Finlands historia*. Sedan följde en glad middag ute på en terrass i stadens centrum. Studenterna höll tal och sjöng bordsvisor rekapitulerande resans upplevelser med oss lärare.

Varje student hade hållit ett föredrag med anknytning till de historiska platser vi besökte. Därmed hade de omvandlats till smärre experter på områdets historia och geografi, vilket har varit syftet med dessa utländska studieresor alltsedan de introducerades på 1960-talet av min föregångare professor Jarl Gallén.

Resans auktoritet var kollegan docent Björn Forsén, som tack vare sina undersökningar om den romerska härvägen Via Egnatia tvärs över Balkan kunde peka ut regionens historiska avlagringar. Efter hellenerna och romarna kom osmanerna, efter osmanerna välde nya statsbildningar fram såsom Serbien, Jugoslavien och deras grälsjuka arvsstater.

Parallellt med djupdykningarna i det förgångna påmindes vi ofta om Balkans turbulenta dagspolitik och därmed förknippade historiekrig. Tydligast kändes dessa ideologiska jordskalv i Makedoniens huvudstad Skopje, vars nyligen uppiffade stadskärna kryllade av groteskt överdimensionerade statyer över historiska stormän.

Priset tas av en över 20 meter hög ryttarstaty över Alexander den store, som regeringen för det sedan 1991 självständiga Makedonien mot bättre vetande lyfter fram som sin "founding father". Något senare bevittnade vi en stor demonstration mot landets premiärminister Nikola Gruevski, som beskylls för korruption och andra grova olagligheter.

Väl hemma läser jag i tidningen att läget i Makedonien håller på att urarta i samma kaos som Ukraina. Förra veckan tog landets polis nära gränsen till Kosovo livet av 18 beväpnade män som betecknades som albanska terrorister. Som pricken över i:et beskyller nu både Serbien och Ryssland västmakterna för att blanda sig Makedoniens inre angelägenheter.

Geopolitikens förvecklingar är som kontinentalblockens förskjutningar. Spänningar på ett håll leder till vulkanutbrott på annat håll.

Henrik Meinander, HBL 20.5.2015